

izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 14, 1935, at the post-office CHICAGO 23, ILL., TOREK, 24. AVGUSTA (AUGUST 24), 1943

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 165

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Harkov, jeklarsko mesto, padel ruski armadi v roke

Nemčija izgubila milijon mož na ruski fronti od 5. julija. Ruske čete prodirajo tudi v okolici Brianska in na južni fronti ob Doncu. Zavezniški bombniki sejejo smrt in razdevanje. Salerno v Italiji in nemške kemijske tovarne v razvalinah

Moskva, 23. avg.—Sovjetski uradno poročajo, da so danes Rusi okupirali Harkov v Ukrajini s silovitim napadom od južnopozadnje strani. Ruske čete so v tem napadu strle vsak od ruskega mesta, kolikor se je moglo rešiti. Sovjetska armada je vzela Harkov v zadnjem februarju v teku velike zimse ofenzive, katera je pognala Nemce iz Stalingrada in s Kavkaza, toda kasneje so Nemci pojačani s mnogimi divizijami, izrabili deževno pomladansko vreme in ponovno okupirali to mesto. Zdj so ga izgubili za vedno.

London, 23. avg.—Nemški radio priznava, da so Nemci izpraznili Harkov, središče ruske jeklarske industrije v Ukrajini, ki je danes, kakor pravi nacijsko poročilo, "kup razvalin".

Angleški vojaški zvedenci v Londonu komentirajo to vest kot izredno dobro za Ruso in zavezniško stvar. Za Nemčijo to pomeni, da se bodo morale njene horde v kratkem umakniti na zapadno stran Dnjepra.

Moskovsko poročilo o bojih na centralni fronti se glasi, da so sovjetske čete napredovale v okolici Brianska in v Spas Demenska, kakor tudi na južnem koncu fronte ob Donu. V treh sektorjih je bilo v zadnjih 48 urah čez 9000 Nemcev ubitih in 187 tankov ter 53 letal uničenih.

(Zadnje soboto je Moskva uradno poročala, da je nacijska Nemčija izgubila milijon mož od 5. julija, ko je začela svojo pogovorno ofenzivo pri Kursku, katera se je kmalu izpremenila v defenzivo in umik iz Orla, Belgoroda in drugih krajev. Več ko 300.000 Nemcev je bilo ubitih v zadnjih 47 dneh, čez 600.000 je bilo ranjenih in okrog 30.000 je bilo ujetih. V istem času so Rusi uničili 6400 nemških tankov in 3600 letal ter vplnili 3800 topov.)

Zavezniški stan v Afriki, 23. avg.—Zavezniški bombniki so danes uničili Salerno, važno železniško središče v Italiji južno od Neapla. Nemci, ki še vedno skušajo ovirati zavezniške letalske ekspedicije nad Italijo, so imeli v zraku okrog sto letal, ki so branila Salerno; od teh je bilo 23 sestreljenih na tla in zavezniki so izgubili pet letal. V soboto in nedeljo so zavezniki izgubili sedem letal med napadi na Italijo.

London, 23. avg.—Angleški bombniki so v prejšnji noči napadli kemijske tovarne v Leverkusenu, šest milj severno od Koelna v južni Nemčiji. Enajst letal je bilo izgubljenih. Bombniki so dobro opravili svoj posel.

Slovaki pozvani, naj beže iz nemških tovarnen

London.—Angleški radio je 22. t. m. pozval Slovake, ki delajo v nemških municijskih tovarnah v Avstriji, na Češkem in v Nemčiji, naj zapuste tovarne takoj, če nečje tvegati svojega življenja.

Mussolinijeva žena pribežala v Španijo?

London.—Nemško radijsko poročilo poanema vest iz Madrida, da je žena Benita Mussolinija prišla v Sax, Španija, okrog 27 milj južnovzhodno od Alicanta. Vest ni potrjena.

Velika delavska zmaga v Avstraliji

Curtin ima večino v obeh zbornicah

Sydney, Avstralija, 23. avg.—Avstralska delavska vlada, kateri predseduje John Curtin, je pri volitvah poslancev v soboto izvojevala največjo zmago v zgodovini svoje stranke. Kolikor je doslej znano, ima delavska stranka v novi spodnji zbornici 44 poslancev izmed 75, dočim volilni izid v devetih okrajih še ni znan, v višji zbornici ali senatu so pa laboritje osvojili vseh 19 mandatov, glede katerih je bil kontest.

Vojaški glasovi bodo vsekakor zadržali končni rezultat volitev do konca tega tedna. Na podlagi znanega izida bo imela Curtinova vlada v spodnji zbornici enajst glasov večine nad obema nasprotnima strankama (United Country Party in United Australia Party) ali pa bo večina znašala 29 glasov, ako laboritje dobe vse dvomljive mandate. Delavska kontrola v senatu pridera šele 1. julija 1944, ko novi senatorji zasedejo svoja mesta razen enega, ki nastopi takoj kot namestnik umrlega senatorja opozicije. V sedanjem senatu ima združena opozicija dva glasova večine, toda z novoizvoljenim namestnikom bodo laboritje imeli enako število glasov in predsednik bo moral odločevati.

Pri sobotnih volitvah je delavska stranka v Avstraliji dobila glasove srednjih slojev, ki so dali vladi zaupnico zaradi njene izvrsnega vodstva vojne. Curtin, predsednik vlade, je po volitvah izjavil, da bo laboritska vlada skrbela, da se izkaže vredno zaupanja, katerega ji je dala velika večina avstralskega ljudstva.

Zavezniške bombe poradle Kruppove tovarne

London, 23. avg.—Napad angleških letalcev 25. julija na Essen v Nemčiji je docela uničil 110 poslopij velikega Kruppovega sistema—največjega v Nemčiji—tovaren za orožje. Angleški eksperti so to dognali na podlagi kasnejših fotografij, kakor se glasi uradno poročilo angleškega letalskega ministrstva. Fotografije iz zraka so pokazale, da so vsi glavni deli Kruppovega sistema, zlasti veliki plavži, korenito porušeni.

Tiskovna napaka na vojnih bondih

Washington, D. C.—Uradniki zakladniškega departmanta so naznanili, da je bila odkrita tiskovna napaka na petdesetdolarskih vojnih bondih. "Tiskarskih škrat" je napreč v drobnem tisku zamenjal šifro \$50 s šifro \$25. Napako je odkril neki črkostavec v New Yorku še pred par meseci.

Lewis izgubil volitve v Illinoisu

Depue, Ill.—Delavci v tukajšnji tovarni New Jersey Zinc Co. so zavrgli Lewisovo unijo District 50 UMWA. Oddali so 120 glasov za to unijo in 495 proti.

Finska ponudila mir sovjetom?

Rusija naj pusti Fincem samovlado

Stockholm, 23. avgusta.—Eero Vuori, predsednik Zveze finskih strokovnih unij, je prišel v Stockholm s ponudbo za separatni mir z Rusijo. Tukaj je prišel v dotiko z Arthurom Deakinom od Kongresa delavskih strokovnih unij v Angliji, ki je na obisku na Švedskem. Vuori pravi, da je prišel semkaj po naročilu finske vlade.

Mirovni pogoji, na podlagi katerih je finska vlada pripravljena skleniti separatni mir s sovjeti, so po izjavi Vuorija sledeči:

- 1) Finska je pripravljena odstopiti Rusiji ozemlje v Kareliji, obdržala pa bi Viborg in Hango;
- 2) Sovjetska unija naj zajamči Finski neodvisnost in pravo pot za dobavo živeža, premoaga in olja iz zavezniških dežel skozi Murmansk in Arhangelsk;
- 3) Finska ne bo sodelovala v bojnih operacijah za odstranitev nemških čet (okrog sedem divizij), ki se nahajajo v finski Laplandiji;
- 4) Vaino Tanner, finski finančni minister, bo odstavljen iz vlade;
- 5) Anglija in Združene države naj zajamčijo Finski, da tudi zanje velja Atlantski čarter, v katerem so priznane pravice malih narodov.

Američani napadli letališče v Kantonu

Ameriški stan na Kitajskem, 23. avg.—Ameriški srednjeveliki bombniki so zadnji petek napadli japonsko letalsko bazo v Kantonu kmalu potem, ko so Američani odbili japonski letalski napad na svojo letalsko bazo v provinci Kwangsi. Dvajset japonskih letal je branilo bazo v Kantonu, toda Američani so jih zbili pet na tla in ostale odpodili. Dalje so ameriški bombniki uspešno napadli japonsko bazo Hanoj v Indokini.

OB ZAKLJUČKU KANADSKE KONFERENCE

Roosevelt govori jutri pred kanadsko zbornico

NACRT ZA PACIFICO OFENZIVO

Quebec, Kanada, 23. avg.—Roosevelt—Churchillova šesta konferenca bo jutri (torek) zaključena. Ob zaključku bo objavljena formalna izjava, ki ob kratkem pove, kolikor je mogoče povedati, kaj so zborovalci zaključili.

Govor predsednika Roosevelta v Ottavi v sredo se ne bo vršil v poslopiju kanadske federalne zbornice, kakor je bilo prvotno poročano, temveč zunaj pred zbornico, kjer se lahko zbere najmanj 100.000 oseb.

Kakor poročajo neuradno, se končni razgovori med Rooseveltom, Churchillom in vojaškimi ter mornariškimi zvedenci tičejo priprav za veliko ofenzivo na Pacifiku. Iz tega razloga je bil zdaj prvič na teh sestankih navzoč tudi kitajski zunanji minister T. V. Sung, ki se je posvetoval z vsemi vodilnimi konferenčniki.

Sung je prišel v Quebec z letalom in je imel posebne sestanke tudi s kanadskim premierjem Kingom in z drugimi kanadskimi državniki. Mnenje prevladuje, da je bil med Ameriko, Anglijo in Kitajsko dosežen popoln sporazum glede zadev na Daljnem vzhodu.

Sveža ameriška armada dospela v Anglijo

London.—Velik kontingent ameriškega vojaštva je pred dnevi dospel na Angleško brez vsake nezgode. V tem kontingentu je bilo tudi več tisoč zamorskih vojakov.

Zene nemških nacistov beže v Švico

Bern, Švica.—Žena Hermanna Goeringa, kakor tudi žena dr. Jos. Goebbelsa, dveh glavnih nemških nacističkih glavarjev za Hitlerjem, sta zadnje dni prišli v Švico "na obisk." Koliko časa bo "obisk" trajal, ni znano.

Domače vesti

Obiski in posdravi
Chicago.—Anton in Mary Celarec iz Waukegana, ki se nahajata v goratem Coloradu, pozdravljata uredništvo Prosveta.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Dne 19. t. m. je v bolnišnici umrla Rose Fir, roj. Zibert, stara 38 let in doma iz Britofa pri Kraju. V Ameriki je bila 35 let in zapuščala moža, sina, hčera, očeta, dva brata in sestro.—Pri delu v tovarni je bil težko poškodovan rojak Anton Suštar. Kos železa, 500 funtov težak, mu je zmečkal koleno. Nahaja se v bolnišnici.—Dne 17. t. m. je Josephine Mežnaršič tako nesrečno padla na svojem domu, da si je zlomila roko.

Krvavi izgredi na Danskem

Danci se otresajo nacijske oblasti

London, 23. avg.—Krvavi spopadi med nemškimi četami in danskimi patrioti, ki so se zadnje dni pojavili v glavnem mestu Danske, grozijo, da jih nacijska oblast zatre z brutalno silo.

Danske oblasti apelirajo na ljudstvo, naj ostane mirno, da se izogne nacijskemu terorju, pravijo poročila, ki so dospela sem iz Stockholma. Ta dostavljajo, da odnosi med nemško okupacijsko silo in danskimi oblastmi so postali kritični.

Odpor danskega ljudstva se vsekakor povzročilo zavezniške zmage, kar mu daje upanje, da invazija evropske celine ni več daleč. Danci so začeli nastopati proti Nemcem po vsej državi, kar potrjujejo drastični ukrepi nacijskih oblasti. Na otoku Fyn je bilo ubitih 30 Nemcev in 23 Dancov, nakar so nacijske oblasti poslane na otok dodatne oddelke gestapovcev, da zatrejo upor.

V tukajšnjih zavezniških krogih prevladuje mnenje, da bo danski kralj Kristian X odstopil, ako nacijske oblasti uvedejo vojaško diktaturo. Danski kralj se je baje sestel z nacijskimi predstavniki v Kodanju z namenom, da se prepreči sedanja kriz.

Sovjetski načrt za obnovo dežele

Mnogo koncesij za ruske kmete

Moskva, 23. avg.—Sovjetska vlada je v sporazumu s centralnim odborom komunistične stranke objavila dekret za rekonstrukcijo vseh krajev v Ukrajini in severni Rusiji, ki so bili in še bodo osvobodeni izpod nemške okupacije. V ta namen je bil imenovan poseben odbor, ki bo vodil delo obnove.

Dekret obnove vsebuje deset sekcij in prva sekcija določa obnovo stanovanjskih hiš za delavce in kmete v okoljih Ržev, Kursk, Orel, Voronež, Kalinin, Stalingrad, Rostov, Krasnodar in Stavropol. Delavci in kmetje v teh osvobodjenih krajih še danes prebivajo v brlogih in deloma v šotirih med razvalinami bivših mest. Tovarne za gradbeni material bodo takoj pričele z obratom. Železniški komisariat je dobil nalogo, da čim prej zgradi 122 novih železniških postaj v omenjenih mestih in ob progah, ki vežejo te kraje.

Dalje dekret določa zgraditev 23 šol za tehniški pouk s 400 učenci vsaka in poleg tega dovolj poslopij za bivanje 11.300 dijakov in domove za otroke.

Glavni problem je obnova kolektivnih kmetij. Kmetje na teh kolektivih so dobili mnogo koncesij; oproščeni so mnogih običajnih obilicij. Dajanje pridelka državi so večinoma znižane za 50 odstotkov, dočim so sorodniki vojakov popolnoma oproščeni vsakih dajatev za dobo rekonstrukcije.

Dekret nadalje določa, da se ima čim prej povrniti živina, ki je bila evakuirana ob času nemškega prodiranja na vzhod Rusije. Tukaj je vseh 127.176 glav goveje živine, 381.421 ovac in koz ter 51.388 konj.

Stroški obnove bodo ogromni. Preračunani so na milijarde rubljev in rusko ljudstvo si bo moralo odreči marsikatero ugodnost za dolgo dobo.

Japonci pustili le "duhove" na Kiski

Odkurili so pod zaščito megle

Od nekod na severu, 23. avg.—Ko so Američani in Kanadčani 15. t. m. stopili na otok Kisko v Aleutskem otočju, ki se vleče od Alaske proti japonskim Kurilskim otokom, so našli tamkaj veliko letališče, bazo za podmornice in vojaško "kempo", v kateri so celo bili žaklji riza in drugega skromnega živeža, ampak nobenega Japonca. Domneva se, da je bilo na Kiski okrog 10.000 Japoncev.

Kako se je ta močna posadka izmuznila skozi ameriško blokado, je velika uganka. To je prvi primer v vojni z Japonsko, da je večje število Japoncev odneslo pete brez boja. Vsekakor je bilo povečanje japonske posadke uverjeno, da bo vsak boj zaman, kadar Američani navale na Kisko in ponovi se tragedija na otoku Attuju, kjer je bila vsa japonska posadka uničena—pa je na tihem in pod zaščito goste megle izpraznilo otok. Japonci so menda ušli v podmornicah, kajti ameriški letalci, ki so dnevno stražili Kisko, niso opazili nobene ladje na morskem površju v bližini otoka.

Aleutsko otočje je zdaj popolnoma v rokah Američanov, ki bodo te otoke porabili za bazo napadov na japonske Kurilske otoke, kateri so od tam oddaljeni okrog 800 milj.

LITVINOV ODPOKLIC NE SPREMENI VOJNIH CILJEV

Moskva trdi, da odpoklic ne pomeni krize

REŠITEV POVOJNIH PROBLEMOV

Moskva, 23. avg.—Odpoklic Maxima Litvinova, sovjetskega poslanika v Washingtonu, in Ivana Maiksega, sovjetskega poslanika v Londonu, ne pomeni, da se je sovjetsko stališče glede odnošajev napram zaveznikom spremenilo. Ta vtis je dobil Harold King, poročevalec angleške časopisne agencije v Moskvi.

Spremembo v teh dveh važnih diplomatskih pozicijah je izvršil vrhovni sovjetski svet. Mnenje v sovjetskih krogih prevladuje, da cilji sovjetske Unije, Anglije in Amerike bodo ostali neizpremenjeni. Glavni namen, da se Nemčija premaga, ostane, tako tudi cilji, da se preuredi povojna Evropa na prijateljski medsebojni način.

Sovjetska vlada poudarja, da se je odpoklic Litvinova in Maiksega, dveh glavnih sovjetskih diplomatov, izvršil le zato, ker je nastala potreba, da se njune zmognosti in izkušnje porabijo doma baš sedaj, ko se vojna sreča obrača v prid Rusiji. Med tem pa svetuje sovjetski magazin "Vojna in delavski razred", da konferenca med Rusijo, Anglijo in Ameriko ne bi le utrdila strateškega prizadevanja v vojni, temveč bi lahko tudi pomagala rešiti povojne probleme.

Isti list poudarja, da glavni cilj sovjetske vlade je, da se uniči nemška vojna mašina, prav tako važno pa je tudi vprašanje, da se uredi priavičen mir, ki bo preprečil vojno. Sovjeti bi tudi radi videli, da bi Amerika in Anglija priznali odbor bojujočih Francozov.

Nobena tajnost ni, da si sovjetska vlada prizadeva, da zavezniki ne bi priznali nobenega kvzilizinskega režima v okupiranih državah. Sovjeti zahtevajo, da se že sedaj doseže sporazum med zavezniki, ki bo garantiral, da se počisti kvzilizinska golazen iz vseh podjarmljenih dežel.

Washington, D. C., 23. avg.—Tukajšnji diplomatski krogi si tolačejo odpoklic Litvinova in Maiksega na razne načine, glavni vzrok pa pripisujejo dejstvu, ker zavezniki še niso odprli druge fronte. Dejstvo, da sta oba ta dva diplomata bila odpoklicana v momentu, ko se vrši veljavna konferenca v Quebecu, ni noben slučaj, temveč dobro preračunan diplomatski korak. S tem korakom je Stalin dal zaveznikom razumeti, da on ni zadovoljen z njihovo vojaško strategijo.

Rusija zahteva drugo fronto v zapadni Evropi takoj. Ona hoče, da se Nemčija prisili, da umakne z ruske fronte večje število divizij, kar bi odvezelo Rusiji velikansko breme ter ji pomagalo, da požene sovražnika s svojega ozemlja. To bi pomenilo konec nacijske sile in invazijo nemškega ozemlja.

Poučeni washingtonski krogi pravijo, da si Amerika prizadeva, da ona, ne Rusija, izvede glavni udarec Nemčiji, Stalin pa misli drugače. Iz razumljivih razlogov on želi, da bi to delo opravila Rusija, ki je največ pretrpela v tej vojni ter največ doprinesla k zmagi v krvi in materialni škodi. Vprašanje je, kako dolgo bosta Roosevelti in Churchill mogla vztrajati v svoji politiki, ne da bi pristala na moskovske pogoje.

Zakon, ki je dregnil srienovo gnezdo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto...

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year...

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo...

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned...

Naslov na vse, kar ima stik s listom: PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Poročilo zastopnika—II

Hermine, Pa.—V Meadow Landsu sem se ustavil tudi pri Majku Podboju, ki je pohabljen že polovico svojega življenja...

V Meadow Landsu mi je pomagala mrs. Ažman od novega naročnika Prosvete v osebi Georga Sajovetza. Oni so prišli pred nedavnimi v to naselbino...

Martinčič in Tone Tomažin sta ponovila Proletarca, Prosveto pa mrs. Santel, Martin Bajc in Frank Ferlitz. Tam sem izvedel tudi slabo novico...

Tudi v Strabanu sem slišal eno žalostno novico. Pri Sterletovih so dobili vest, da je njihov sin Frank podlegel ranam...

Poročilo—katero pa ni nikjer potrjeno—se glasi, da je španski diktator Franko vprašal Anglijo in Ameriko za zalogo orožja in streliva...

Močno upanje imamo, da španski diktator ne bo dobil orožja, ako ga res išče. Amerika ne bo storila ničesar brez Anglije...

Do danes še ni znamenja kakšnih razprtij v našem SANSu. Pogoj za slovo je objektivnost in nepristranost ciljev...

V Ameriki se je pojavila propaganda za pobotan mir. V Chicagu je bilo zadnji teden aretiranih nekaj oseb...

ti. Rekla je, da je delala pri odvetniku kot tipistka in videla, kako so prezirali po tujezemstvu dišeča imena...

Ustavil sem se tudi pri Pavčičevih. Moža ni bilo doma, žena pa mi je dala nekaj okrepčila, ko je videla, da sem zdelan od vročine...

V Strabanu sta ponovili Prosveto mrs. Gorup in mrs. Novak. Zadnja se je pritožila, da jo napada revmatizem in da se mora držati zdravniških predpisov...

Drugi dan sem rekel mojemu Buicku, da bova šla pogledat v Jeannette, kaj bom tam izvedel. Res sem vprašal za delo pri Elliott Co. Takoj me vpraša, kakšno delo bi rad in kaj znam...

Domov grede sem se ustavil pri Franku Šuštarju. Ona mi je ponovila Prosveto, stari oče—oče Franka—pa je dal dolar za siromake v stari domovini...

Možakar je dejal, da ga zelo veseli, ker je Kristan še zmira aktiven za siromake. Veseli ga tudi, ker je sam doživel že precej visoko starost in vidi, da bodo naši potomci uživali...

Seje naše postojanke se vrše en mesec takoj po seji društva 116 ABZ in drugi mesec takoj po seji društva 282 SNPJ.

Naj še omenim, da je stari Šuštar daroval veliko vsoto v zadnji vojni za Republičansko združenje, to je za svobodno Jugoslavijo...

torji so vsi odborniki in tajniki družtev. Torej kadar vam kdo ponudi polo, podpisite se in dajte, kolikor morete. Nič se ne izgovarjajte...

Anton Zornik, zastopnik

O delu in SANSu

White Valley, Pa.—Zadnjič sem poročal, da sem bil odpuščen od ponočnega stražništva. Danes pa poročam, kako sem delo iskal in ga tudi dobil...

Res sem šel vprašat in v upošlevalnem uradu so mi povedali, da moram prineseti dve karti, da sem v resnici brez dela in poleg še državljski papir...

Potem sem šel v Pittcain, kjer so mi pa povedali, da sem prestar za njih klavnico. Nato sem šel v East Pittsburgh v tovarno Westinghouse, kjer sem takoj dobil delo...

Drugi dan sem rekel mojemu Buicku, da bova šla pogledat v Jeannette, kaj bom tam izvedel. Res sem vprašal za delo pri Elliott Co. Takoj me vpraša, kakšno delo bi rad in kaj znam...

Drugi dan me pa vpraša, če imam izpričevalo od državnega upošlevalnega urada, da sem v resnici brez dela, ali pa odslovljeni list, kjer sem prej delal. No, sem si mislil, kaj bo pa sedaj, ker prvo karto mi je vzel v Trafort Cityju...

Kot je bilo že poročano, smo v tukajšnji naselbini ustanovili podružnico SANSa št. 80, to je skupno z društvom 282 SNPJ in 116 ABZ. Vsako društvo je prispevalo pet dolarjev...

Seje naše postojanke se vrše en mesec takoj po seji društva 116 ABZ in drugi mesec takoj po seji društva 282 SNPJ.

Naj še omenim, da je stari Šuštar daroval veliko vsoto v zadnji vojni za Republičansko združenje, to je za svobodno Jugoslavijo...

šam, če ima kaj drugega poleg pokalice, mi pa takoj postreže s pivom. Medtem ko sem se jaz davil nad tisto nedolžno steklenico, me je pometal, katerega prej še opazil nisem...

V naši naselbini je bil pred petimi leti ustanovljen klub pod imenom Athletic and Social Club. Ta klub je mednarodni. Seveda je največ Italijanov in Slovencev, so pa tudi Američani, Rusi, Hrvatje in Nemci...

Večkrat sem že slišal tega ali onega, da Export in White Valley nimata prometnih zvez in da se semkaj pride le z "aeroplanom". Naj bo tukaj pojasnjeno, da tudi iz Exporta vozijo busi vsak dan...

Drugi dan sem rekel mojemu Buicku, da bova šla pogledat v Jeannette, kaj bom tam izvedel. Res sem vprašal za delo pri Elliott Co. Takoj me vpraša, kakšno delo bi rad in kaj znam...

Jurij Previc.

Iz preteklih dni

La Barge, Wyo.—Ker rad čitam Prosveto in dopise, mi je tu di skoro dolžnost, da še jaz nekaj napraskam. V tem gorskem zakotju ni nobenega Slovence 50 milj naokrog...

Precej časa nazaj sem čital dopis od mojega prijatelja Rajmonda Kladnika iz Cle Eluma, Wash. On je pisal, koliko snega imajo tam in kako smo se v starih časih zabavali...

Bilo je leta 1918, ko sem bil v Campi Lewis, Wash., in sem dobil štiri dni dopusta. Takrat sem slišal praviti, da so tudi neke vrste trgovci, ki jih roba nič ne košta in so tudi prosti davka v vsakem mestu...

Tako sem se tudi jaz namenil iti prodajat svojo robo v Cle Elumu. Ko sem se peljal preko Cascade Mountains, so bili po nekaterih krajih telefonski drogovci čisto zakriti s snegom...

Ko nekaj časa kolovratim okrog in so mi ušesa že kar pokoncu stala od samega mraza, sem zagledal nad nekimi vrati napis: "Oblak".

Medtem se je pa kelnar že vrnil in sem tudi lahko bral iz njegovega pogleda, da bi bil bolj dobrodošel, ako bi sploh ne vstopil v njegov prostor. Ko ga vprašam, če ima kaj drugega poleg pokalice, mi pa takoj postreže s pivom.

Medtem ko sem se jaz davil nad tisto nedolžno steklenico, me je pometal, katerega prej še opazil nisem, nekako sumljivo od strani pogledoval. Sam pri sebi si je pa gotovo mislil: To skoraj gotovo ne more biti kakšen armadni atašej...

Johnu tudi ni vzelo dolgo, da me je predstavil, medtem ko je še kelnar nosil nazaj tiste dvomljivo zvenketajoče steklenice iz zadnje sobe in katerih vsebino smo izpraznjevali od petih popoldne, igralci pa so nadaljevali svoj pristni ameriški "poker" kar naprej.

Potem sem se pa prepustil Johnovemu vodstvu, ker on je bil tam doma in znan povsod, kakor Jud v Jeruzalemu. Peljal me je kakšne tri bloke od tam k mojemu prijatelju Johnu Zunterju, s katerim sva se poznala še iz Subleta, Wyo.

Tisto poletje je bilo tudi precej vroče, najbolj pa še v Californiji, kjer se jim je najmanj polovico grozjda posušilo, tako da so ga bili primorani na vse kraje pošiljati. Tako ga je prišlo nekaj tudi v Cle Elum. Tam so ga malo oprali in pretisnili, po večerji smo pa mi tisto vodo pili.

Jaz sem takrat imel še precej kratko obzorje. Kajzer William je bil tiste čase veliko bolj osovražen po svetu kakor je pa danes Hitler. Zato sem si tudi jaz želel, da bi se mi posrečilo ujeti kajzerja v kakšno zanjko. Bi ga kar hitro peljal ven iz Berlina in ga obesil na prvo lesnikovo drevo.

Nekako okrog polnoči, toda še danes ne vem, ali sem se s svojimi ali z združenimi močmi znašel v podstrešni sobici. Ko nekaj časa študiram na stolu, se mi je zdelo, ako bi jaz peklenško dirjal naokrog po sobi, bi že skoraj gotovo smuknil skozi okno. Zato mora gotovo soba biti tako vesela, da pleše okrog mene, ker

Medtem smo se pa veselo pogovarjali, seveda največ o vojni. Jaz sem takrat imel še precej kratko obzorje. Kajzer William je bil tiste čase veliko bolj osovražen po svetu kakor je pa danes Hitler.

Nekako okrog polnoči, toda še danes ne vem, ali sem se s svojimi ali z združenimi močmi znašel v podstrešni sobici. Ko nekaj časa študiram na stolu, se mi je zdelo, ako bi jaz peklenško dirjal naokrog po sobi, bi že skoraj gotovo smuknil skozi okno.

(Dalje na 3. strani)

Fred dvaletni leti

(Iz Prosvete, 24. avgusta 1923)

Domače vesti. Slovenski rudar John Pavlica, ki je pomagal rešiti 20 rudarjev po razstrelbi v premogovniku v Kemmererju, Wyo., je izgubil pamet. Delavske vesti. Zdalje je končno dognano, da je 99 rudarjev v Kemmererju izgubilo življenje vsled eksplozije plina v rovu. Inozemstvo. Nemčija je uvedla drastične neredbe za stabilizacijo valute; vlada je zagrozila, da za pleni privatno zlato. Sovjetska Rusija. Iz Moskve poročajo, da se je veliki sejm tamka dobro obnesel.

Skupina francoskih letalcev, ki se bore v Rusiji proti nacistični oboroženi sil.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

- VESTI IZ DOMOVINE**
- (Prejeli smo izvirno vest iz domovine, da se nahajajo v bolnišnici Ospitali Riuniti, Santa Maria, Castiglione Fiorentino blizu Arezzi, naslednji Slovenci:—)
- Črnkovič Jože in Marija, Gorjanski potok št. 2;
- Dremelj Jože, Draga 30, pošta Višnja Gora;
- Zakrajšek Andrej, Strmica, Nova Vas;
- Prasnik Ignacij, Marčidol, pošta Velika Loka;
- Tomšič Jože, Vrh 6, pošta Žumberk;
- Levec Ivan, Ljubljana, Florjanska 15;
- Štefančič Jože, Ribnica 103;
- Kobal Leopold, Ljubljana Novo Trg 1;
- Rajh Janez, Gaberje 32, pošta Buznice;
- Babnik Franca, Bizovik 35, pošta Dobrunje;
- Ovredkar Alojzij, Pristava 7, Polhov Gradec;
- Strah Jože, Kompole 114, Dobropolje;
- Bobnar Rudolf, Vabca vas 83, Semič;
- Modrijan Jože, Rovte pri Lobju;
- Meše Jože, Vrbljenje pri Ljubljani;
- Benedič Anton, Bela Cerkev;
- Zupet Alojz, Skocijan pri Novem Mestu;
- Milčič Anton, Travnik 30, Lobjanski potok;
- Volk Janez, Dolenja Vas 7, Marje;
- Jordan Anton, Pregrad, Stari trg ob Kolpi;
- Burgar Ivan, Šuštaršičeva 24, Laste pri Ljubljani;
- Remec Franc, Svica 31, Dobrova;
- Habič Vinko, Sostrova 77, Dobrova;
- Strah Franc, Sostro 55;
- Glša Jože, Marčidol 19, Velika Loka;
- Vesel Vencelj, Sodražica 70;
- Urbič Anton, Lipsen 9, Gradec;
- Ančnik Anton, Vrh 11, Ig.

- Simončič Janez, Vinivrh, Semič;
- Černe Rudolf, Brezje 14, Semič;
- Zidar Jože, Colnarji 4, Fara pri Kočevju;
- Ambrožič Franc, Bobna gora, Polhov gradec;
- Malnar Ivan, Zamost, pošta Brod na Kolpi;
- Mavrin Peter, Dolenja vas, Stari trg;
- Grlica Franc, Bitna vas 1, Trebalno;
- Kavšek Janez, Mleščevce 7, Stična;
- Lipovec Jože, Sodražica 95;
- Anžur Franc, Ostro 7;
- Rogale Ivan, Vas 35, Fara pri Kočevju;
- Prijatelj Franc, Zamostec, Sodražica;
- Veselič Nikola, Vrhovci 6, Al-leišči;
- Kampel Aloja, Semič.

- Ostanite doma na Labor day.
  - Ako ste že na dopustu, vrnite se prej, ali pa šele več dni potem.
  - Ako nameravate šele oditi na dopust, odpotujte šele po Labor dayu.
  - Po možnosti opustite vsa potovanja za precej časa po Labor Dayu.
  - Pred in po Labor dayu opuščajte ob koncu tedna potovanja na železnih in medmestnih avtobusih, vsekakor pa ne potuj-te, ako nimate zares nujnih vzrokov za to.
- Pomagajte ščititi črke vaše vlade**
- Vlada Zedinjenih držav bo letos razposlala po pošti preko 2 milijona čekov U. S. Secret Service Division Treasury Departmenta in poziva državljan-e, da sodelujejo v borbi proti tatom in ponarejevalcem čekov, ki so se pojavili povsod širom države in da pomagajo zatrejati ta novi tip zločincev s tem, da:
- se dogovore s pismonošo za posebno znamenje (n. pr. da pozvoni na poseben način), kadar prinese uradni ček.
  - Ako nimate čekovnega računa v banki, glejte, da boste oddali svoj ček vedno v isti trgovini, tako da vas bo trgovec poznal.
  - Skrbite za to, da bodo vsi merodajni ljudje obveščeni o vaši novi adresi, kadarkoli se selite; ne zanašajte se na druge ljudi, da vam dostavljajo pošto.
- Trgovcem pa je priporočano:
- da ne sprejemajo ovojev pisem z naslovom šoferskih izkaznic, Social Security cards in sličnih dokumentov kot zadostnih dokazov identitete, kajti take izkaznice morejo biti ukradene.
  - Ako želi človek, katerega ne poznate, plačati z uradnim čekom, zahtevajte, da vam privede verodostojno pričlo, katero poznate in ki bo potrdila, kdo je ter podpisala ček.
  - Če je posestnik čeka že podpisan, zahtevajte, da se podpiše še enkrat in primerjajte oba podpisa.

Domača fronta

(Office of War Information, Washington, D. C.)

Modre znamke "U", "V" in "W" stopijo v veljavo 1. septembra

Modre znamke "U", "V" in "W" v "War Ration Book No. 2" stopijo v veljavo dne 1. septembra in ostanejo v veljavi za nakup racioniranih živil do 20. oktobra.

Tako bo obveljal načrt, objavljen preteklega meseca, na podlagi katerega dobe odjemalci rok enega meseca in 20 dni za uporabo vsake zbirke znamk za živež.

Znamke "U", "S" in "T", ki so stopile v veljavo dne 1. avgusta, ostanejo v veljavi do 20. septembra, tako da bodo imeli konzumenti na razpolago 6 zbir modrih znamk za živež, vse one od črke "R" do inkluzivno "W", za nakup racioniranih živil v teku prvih 20 dni septembra.

OPA prosi za uničenje vseh nepotrebnih in neuporabnih znamk.

Tretje vojno posojilo

Podpisovanje tretjega ameriškega vojnega posojila se začne dne 9. septembra. Dvigniti bo treba 15.000 milijonov dolarjev, da plačamo potrebne topove, ladje, tanke in letala za naše fante na bojiščih. In vsakrter od teh dolarjev mora priti iz zasebnih žepov, ne pa iz bank.

Podpisovanje tretjega vojnega posojila bo trajalo 3 tedne; v tem času bo zahtevano od vsakega Amerikanca, da kupi dvakrat toliko vojnih bondov kot o priliki drugega vojnega posojila; pričakovalo se bo od njega, da kupi vsaj 1 bond za 100 dolarjev preko svojih običajnih nakupov.

Sicilija, Attu in Munda so točke za odtok. Naslednje točke na programu ofenzivne zavezniške strategije so utrjena oporišča osiše na evropski celini in japonske trdnjave na Tihem oceanu. To pomeni, da se moramo vsi tukaj doma pridružiti napadalnim vrstam z vsem, kar imamo, a to storimo najbolje, ako naložimo ves razpoložljivi denar v "invazijske" bonde.

Ne potujate po nepotrebnem na Labor day

Večina delavstva v vojnih tovarnah bo prebila svoj Labor day na delu ter bo proizvajala orožje, opremo in oskrbo za naše oborožene sile. Delavci pa, ki bodo prosti, bodo pomagali voj-nemu naporu, ako ostanejo doma. S tem bodo pomagali razbremeniti silno obtežene železnice in podeželne avtobuse, prometna sredstva, ki so največje važnosti za vojni napor.

Urad za vojne transporte nujno poziva vse državljan-e, da se držijo naslednjih smernic:

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti) 27. julija 1943.

AMGOT: Allied Military Government Occupied Territory. Malo smo že slišali, kako se mu godi v teh časih na sicilijanskih tleh. Ali zdi se, da v Siciliji uspevajo hitro nove, eksotične rastline, kakor je zavezniška in-vazija in okupacija osišenega ozemlja in—"amgot". Pravijo, da je ljudstvo prijazno in naklonjeno novim gospodarjem—"amgot" potemtakem ne bo imel prevelikih težav v Siciliji. Vidite, prišli smo v času, ko se začneja graditi, ustvarjati v Evropi, ne le rušiti, uničevati. V čase, na katere je mislil Adamič v svoji poznani knjigi, v kateri je prvi govoril o "amgotih". Njegova misel je postala meso—le v malo spremenjeni obliki.

Pišejo, da "amgot" deli bel kruh med Sicilijance. Da je pometel s fašističnimi uradniki. Drugače pa da je prevzel v svojo službo uradništvo, ki je prej služilo italijanskemu kralju. Da pazi, da vlada red in mir med prebivalstvom. Vse politično delovanje in udejstvovanje je prepovedano—kar pa ni nič novega za diktatorsko državo, ker še tako glasno trobljenje v en sam kozji rog ni nikako politično udejstvovanje. Ker je bila dežela tako dolgo brez političnega življenja, ji ga ne morete naenkrat dovoliti, kakor ne morete dovoliti svobodno jesti onim, ki so predolgo stradali in se jim je želodec skrčil.

"Amgot" v Siciliji je zanimiv pojav, "amgot" v Sloveniji in Jugoslaviji je za naše kraje velikanskega pomena. In prišel bo k nam—čim prej tem boljše—ko nas dosežejo zavezniške armade. Veliko sem govorila z Jugoslovani, kaj mislijo o "amgotu" pri nas; mladi in stari mislijo, da je to edina možnost po končan-ih vojaških operacijah. Edina možnost, samo Bog daj, da bi naš "amgot" razumel naše razmere in naše ljudi. Od tega zavisi ves uspeh, ves ugled zavez-nikov.

Rečem neke v družbi: "Jugoslaviji in Grčiji bosta prvi osvobojeni za Abesinijo, kakor kaže."—"Italija še prej," me nekdo popravi. Pa ga jaz popravim: "Italija—osvobojena???" Ne pre-magana???" Angleži in Američani ne morejo imeti tako ostro razvitega čuta za to, kdo je osvobojen in premagan, kakor mi, Mi Jugoslovani smo imeli tujece na svoji zemlji, smo se borili proti tujcem, smo trpeli pod njihovo slo. Iz Londona in New Yorka so nam govorili dve leti, da smo prijatelji zaveznikov, da se z njimi skupaj borimo proti osiše. Jugoslovani se ne morejo zmotiti, kdo je njihov sovražnik—od zaveznikov zavisi, da se ne bodo zmotili, kdo je njihov prijatelj. Na evropskem kontinentu se ljudje podzavestno za-vedajo, čutijo besede: osvoboditi, premagati. Tega se mora "amgot" pri nas zavedati—v Siciliji to ni tako važno. Šele ko pride "amgot" res do dežele, ki bo osvobojena, bo važno, kako veli-ko razliko bo potegnil med pre-magano in osvobojeno deželo. Ljudje so v nesreči občutljivi—pazili bodo, kako bo "amgot" delil pravico.

Govorila sem s prijateljem, ki je bil eno leto pod italijansko okupacijo v Sloveniji. "Najhujše je bilo, ko so prišli ljudje povedat, da je en dan; ležalo na mrtvaškem odru v koncentracijskem taborišču 40 slovenskih otrok." Štirideset majhnih, be-lih trupe! Glad in bolezen je gledala iz njih. Iz gladi in bole-zni: Italijani! "Pri nas nekateri ljudje žive kakor sveča: maj-hen plamenček iz upanja, da bo doživel zadoščenje za krgi-če. Samo to jih drži pokonci." V Zagrebu pišejo hrvaški časopi-si, da je približno 200.000 otrok brez matere in očeta in doma. In grški otroci. Zdaj so nazaj; tukaj zmanjšali količino čokolade, ki jo dobimo na mesec na nakaznice. "Za otroke v Evropi je zbiramo." Jaz itak ne pojem svojega deleža in dala bi jim vsega, če bi ne prikrajšala svoje male s tem. Čeprav je moj otrok prikrajšan na račun otrok v Ev-ropi, nič zato, oni so veliko več-ji revčki. Lačni otroci so strah in groza, pa naj bodo italijanski

Nemška industrija in zračni napadi

London, 13. avgusta (ONA). — Strokovnjaki so prepričani, da je Goeringovo predrzno za-panje v nemško "Luftwaffe" za nemško industrijo jekla po-stalo usodopolno.

Goering se je v začetku zanašal na ogromno premoč "Luft-waffe" v prvih mesecih vojne in izjavil, da na ruhrski okraj ne bodo padale bombe — in povsem očitno je, da je svojemu bahanju sam zaupal in da so mu celo tudi nemški industrijski krogi verjeli.

Dokaz za to dejstvo, da so Nemci prav do pretekle jeseni še vedno zidali nove tovarne, ne le v takih krajih, ki so do-segljivi bombnim letalom, kate-rih baze se nahajajo v Angliji, temveč v mnogih slučajih celo v okraju Ruhr same. Mnogo teh čisto novih tovarn leži zdaj v razvalinah...

Izvedenci so vašemu poročevalcu izrazili danes svoje pre-pričanje, da sedanja zračna ofenziva še vedno ni dosegla svo-je vrhunca; kljub temu že danes neposredno ogroža 87 odstotkov vsega pridelka koka v Nemčiji in 81 odstotkov njene jeklene produkcije v vsej za-hodni Evropi. To je eno od naj-važnejših, temeljnih dejstev in nemška vojna industrija se po-sledicam ne bo mogla izogniti.

Eden visokih nemških vojaš-kih strokovnjakov je meseca junija izjavil: "Neoporečno dej-stvo je, da rudnikov in tudi ne-katerih težkih industrijskih pod-jetij ni mogoče prenesti v druge kraje." Popolnoma nemo-goče je ustvariti ugodnih pro-dukcijskih centrov za jeklo, ako ni najti v bližini koka, a skoro devet desetih ton surovine se na-haja v nemških rudnikih, ki le-že tako blizu Anglije, da jih le-tala s tamošnjih baz z lahkoto obiskujejo.

Prenesti iz ogroženih zahod-nih okrajev vso jekleno indus-trijo na vzhod pa je nemogoče, ker v Šleziji in tudi na čehoslo-vaškem industrijskem ozemlju primanjkuje premoga za koks — prav kakor tudi v Ukrajini. Potrebno bi bilo transportirati v te industrijske okraje milio-ne ton premoga — šele tedaj bi postalo mogoče nadomestiti pro-dukcijske jekla ruhrskega revir-ja. Takšna obremenitev nemš-kih vodnih cest in njihovega železniškega sistema pa je ne-mogoča. Takih transportov nji-hova prometna sredstva ne mo-rejo obvladati.

Tešinj, okraj, katerega so za-sedle poljske čete v trenutku, ko je Hitler po monakovskem "pobotanju" razkosal Čehoslova-ško, razpolaga z izvrstnim pre-mogom za koks, toda produkcija tam ni bila nikdar zadosti velika, da bi mogla oskrbovati industrijo velikega obsega.

Drugi industrijski center, kam-or so Nemci obračali svoje po-željive oči, je Ukrajina, toda tu-di ta jih je razočarala. Ruske zaloge premoga za koks se na-hajajo vse v kotlini reke Dona, skozi katero zdaj že leto dni po-teka bojna fronta. Brez pre-moga za koks in premogokopov okoli Dona pa je vsa visoko-procentna železna ruda iz rud-nikov distrikta Krivoj rog za Nemce brez vsake vrednosti. Nepraktično bi bilo tudi in celo neizvedljivo prenašati premog iz Tešinja v Ukrajino preko raz-dalje približno 1600 kilometrov.

Transportna vprašanja v času vojne seveda niso prav nič od-visna od denarja, toda tudi voj-nemu prometu so začrtane me-je v okvirju razpoložljivih de-lovskih moči, materiala in trans-portnih sredstev, katere je treba uporabljati.

Postalo je zdaj očitno, da Nemci ne bodo mogli razrešiti problema, pred katerega jih je postavila zračna nevarnost, ki grozi ruhrskemu revirju z uni-čenjem; porazdelitev nemške industrije v oddaljene kraje, o kateri so trdili nekateri Nemci, da bo odpravila nevarnost zrač-nih napadov, se je pokazala ne-izvedljiva.

Zavezniški poziv Ju-goslovanom, Grkom

Zavezniško poveljstvo opomi-nja prebivalstvo Jugoslavije in Grčije preko britanskega radia, naj se čuva sovražne propagan-de, lažljivih govoric in prevare; kadar pride čas za splošno akci-jo, bodo zavezniške radiopostaje obvestile o tem vse gerilske sku-pine.

Poziv pravi, da je po padcu fašističnega režima v Italiji ves jug Evrope izpostavljen in sku-paj z balkanskim polotokom o-grožen — od zunaj in od zno-traj. V Grčiji in Jugoslaviji se Nemci vznemirjajo radi razpa-danja italijanskih divizij in or-ganiziranega narodnega odpora ter radi grožnje zavezniških na-padov na obrambne pozicije osiše.

"Zavezniški, ki se borite v svo-jih rojstnih krajih in planinah, opozarjamo vas na to, da je tre-ba še nekaj časa vztrajati in po-trpeti. Nemčija bo zdaj, ko je neposredno ogrožena, še bolj razljučeno udarjala kot do zdaj. Uporabljala bo orožje najbolj ogabnega barbarstva in v svo-jem strahu poskušala na satan-ski način uničiti ali dezorgani-zirati aktivni odpor Grkov in Jugoslovanov."

Oddaja pravi, da bodo Nemci na različne načine poskušali za-nesti nered v vrsto gerilskih bo-jevnikov, katerim priporoča naj-večjo opreznost napram lažni-vo poročilo o izkrevanju zavez-nikov. Nemci bodo širili take vesti ali pa trdili, da so zavezniški pozabili nanje, ter s pomočjo letakov, radia in ust-mene propagande podpihovali neslogo in nered v grškem in jugoslovanskem ljudstvu.

"Računamo na vas kot člane armad Zedinjenih narodov in upamo, da boste ohranili svojo disciplino. Narodne gerilske če-te in patriotski oddelki morajo nadaljevati svojo borbo v skla-du s potrebami našega skupne-ga boja. Vsem drugim pa pri-poročamo naslednje:

Naj vsakdo dela po instrukci-jah vodstva svoje odporne or-ganizacije. Meščani naj s pasiv-no resistenco zadržujejo okupa-torja v mestih. Kmetje naj da-jevo hrano in stredo narodnim gerilskim četam in patriotskim skupinam, a to podporo odreka-jo oddelkom okupatorjevih čet. Vsakdo naj po svojih močeh in na svoj način stori vse, kar mo-re, da v svojem kraju čim bolj dezorganizira italijanske vojne sile."—ONA.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

je sprejela tako natrkanega go-sta.

Tisto noč sem tudi brzkone precej dobro spal. Sanjalo se mi je, da sem bil poveljnik vseh združenih armad. Vsi generali so se mi priklanjali. Še zjutraj, ko sem se prebudil, sem občutil, da imam na glavi veliko in tež-ko maršalsko čelado, pod njo pa najmanj polovico nemške ar-made, ki mi je z vsemi svojimi mitraljezami streljala v njo. In takrat sem tudi spoznal "moč" suhega grozja.

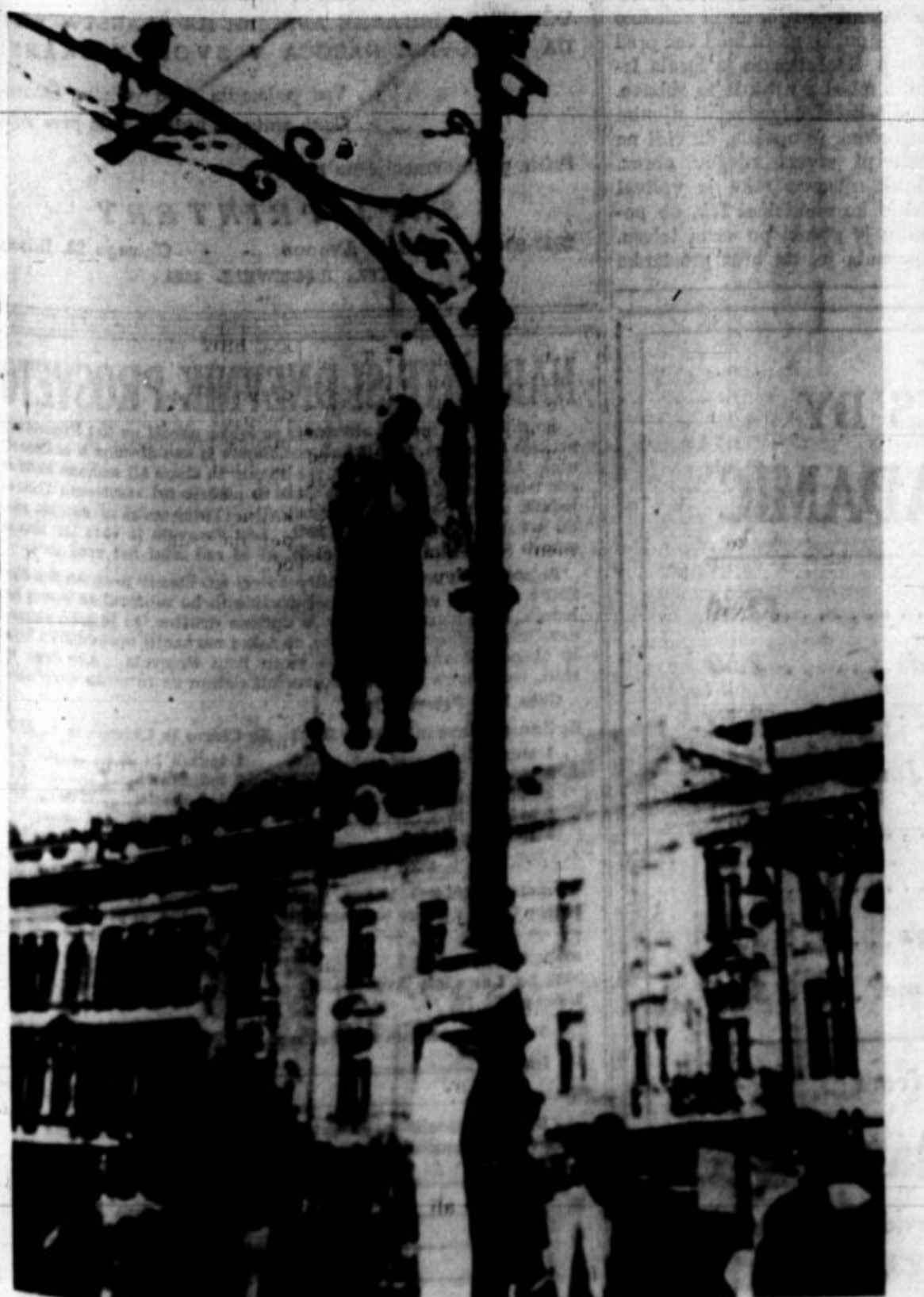
Nekako klaverno sem jo zju-traj mahnil proti kolodvoru. Pred menoj je bilo še vse pre-cej megleno, tako da še Oblaka nisem videl, da bi se od njega poslovil. S prvim vlakom sem odrazil nazaj v kasarno. Med po-tjo sem kakor skesan grešnik premišljeval o časti in slavi ame-riške armade, ker ima takšne junake.

Vreme imamo tukaj že nekaj časa precej toplo. Pred kratkem je nas tudi obiskalo nekaj—ko-marjev. Jaz sem po nevednosti ubil enega, ker nisem vedel, da ima milijonsko žlahto. Ko so pa prišli kmalu vsi na njegov pogreb, sem tudi jaz hitro zbež-ljal v hišo. In še dandanes me čakajo od zunaj z nasajenimi bajoneti.

Imam tudi par kvadratnih čevljev "vrta zmage". Ako ga hočem iti škropit, bodisi s švi-com ali z vodo, se moram tudi bborožiti z rokavicami in s paj-čolanom. Tako da sem bolj po-doben kakšni turški devici kakor pa vrtnarju. Včasih si tudi mislim, da so komarji skoraj tako krvoločni kakor so bili križarji v starih časih, ko jih je papež pošiljal za ljudske žulje dolj v Malo Azijo klati domačine, ker so oni raje pošiljali svoj bakšiš kalifu v Bagdadu kako pa pre-svetlemu v Rim.

Frank Zagar, 253.

Najzanesljivejše dnevne de-lavske vesti so v dnevniku "Pro-sveta". Ali jih štate vsak dan?

Eksekucija na Terzijah v Beogradu pod firansko "vlado" kvizlinga generala Nediča. Slika je iz Beograda in objavil jo je Office of War Information, Washington, D. C.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

SOSESKA

ANTON INGOLIČ

(Se nadaljuje.)

"Tako je! Ledinek ima prav!" je pritrdil ta in oni.

"Ali ni pametneje, da si jo razdelimo?" jim je Ledinek segal v dušo. "Vsakdo bo imel svoj kos, preoral si ga bo in spremenil v dober travnik, njivo ali sadovnjak. Več bo imel koristi, kakor je ima zdaj. Gmajna je ravna in povsod enaka, lahko jo bo deliti!" Ozrl se je po Pišornu in ponovil ostreje: "Pravično deliti!"

Nastal je silovit hrup, Ledinka ni bilo več čuti.

"Gmajne ne bomo delili!" so ponavljali mnogi.

"Bomo jo!" so trdili drugi.

"Vidite, kam smo prišli!" so tarnali starci, ki jih je že delitev gozdov potrla.

Kričali so vse vprek in drug drugemu grozili. Končno se je posrečilo Pišornu, da je ukrotil množico.

"Brez gmajne smo zapisani smrti," je začel. "Sami veste, koliko koristi imamo od nje! Oj Jurjevega do požne jeseni se ne brigamo za živino. Kaj nas staneta kravarja? Za kravo daš obema pastirjema trikrat na leto jesti in ob koncu paše merico žita. Ali je mogoče dobiti cenejšega pastirja? Če ne bi bilo gmajne, bi si vsaka hiša, ki nima otrok, morala najeti pastirčka; temu pa moraš dati vsak dan jesti, ga moraš oblačiti in obuvati. In še to: kje pa naj pasemo? Na travnike ne bomo gonili! Na vratnikih in sadovnjakih je premalo trave. Edino pametno je, da ostanemo pri starem! Saj ni tako slabo, kakor pravi Ledinek. Pogledaj, kako gosta je!"

Okrenil se je po gmajni navzdol in pokazal proti Črncu, kjer je bila trava najlepša.

Ljudje so se nehote ozrli za njim.

Ker je bil svet, na katerem so stali, nekoliko dvignjen, je gmajna ležala pred njimi kakor na dlani. Raztezala se je od Črnca do gozdov in daleč navzdol do ceste. Trava je bila gosta in sočno zelena.

"Ali jo vidite!" je zaklical Pišorn. "Lepa je in gosta, za košnjo pa ne bi bila. Ni za drugo kakor za pašo!"

"Ne! Gmajne ne bomo delili!" so vzklili skoraj vsi hkrati.

Ledinek pa je hotel doseči svoje; ne samo ker je bil že od nekdaj za delitev gmajne in gozdov, marveč ga je podžigalo še to: zaradi gozdov je začel vsa stvar on sam, pa mu jo je čez noč prevzel Pišorn, ki se je zdaj ponašal, da je storil vse sam.

"Ljudje..." je začel znova.

Toda ni mogel do besede. Vsak je hotel povedati svoje. Če ni mogel drugače, je tudi s pestjo napravil prostor svojim besedam. Godcu pa se je le posrečilo, da je prekrical hrup in povedal, kar ga je tiščalo.

"Ledinek ima prav! Tudi tu ni vse v redu! Jaz, postavim, imam pol pravice in bi smel paši dvesti dve glavi. A nikoli nimam več kakor eno. Včasih še ene ne. In koliko dobivam za tisto glavo, ki je ne pasem? Ni vredno besede! Tisti pa, postavim, ki bi smel paši štiri glave, pa jih pase pet, plačuje za peti dvakrat manj, kakor popase! Moja krava ne poje niti četrtingo tega kar mi po pravici gre! Pozimi pa moram kupovati krmo! Če bi si razdelili, bi imel pašo in še sena za vso zimo!"

"Tako je!" so pritrdili tisti, ki tudi niso imeli toliko živine, kolikor bi je smeli paši.

A tudi nekateri z veliko pravico so bili za delitev; na primer krčmar Skledar, ki je redil samo po dve kravi, pravice pa je imel za deset, z razdelitvijo bi dobil velik travnik, ki bi mu dajal lepe dobičke.

Poldne je že zvonilo, a niso se še sporazumeli. Prepirali so se in si čedalje bolj nasprotovali. Le v enem so si bili edini: da je treba začeti paši. Živina sili ven, trava je že velika, seniki pa prazni. Naj jo razdelijo ali ne, naj gonijo skozi gozdove kakor doslej ali po cesti naokoli, kakor koli, letos bodo še pasli!

"Pomenimo se pametno! Naj bo tako ali tako, paši moramo!" so mirili starejši in izkušnejši.

Naposled so se le sporazumeli, da bodo gonili po cesti, najeli pa bodo še enega pastirja, ki bo pazil, da ne bo živina uhajala na njive in na razdeljeni del gmajne.

Beseda o gmajni pa je padla in ni več zamrla. Niso bili še rešeni spori zaradi gozdov, že so se spuščali v nove.

Koren je hodil potrt po vasi; ni se še opomogel od udarca, ker je Liza prodala gozd, že je grozila soseski in njegovi hiši nova nesreča.

"Gorje se je začelo in ne bo mu konca!" je ponavljal.

Šel je tudi k Ledinku in mu dejal, naj vsaj gmajno pusti v miru.

"To ni dobro, Stefi!"

"Tako praviš ti, Jakob, jaz pa vidim drugače! Jaz tudi nisem branil Tonču, da bi vzel Veroniko! In kdo je imel prav? Ti ali jaz?"

Koren je pobrskal s palico po zemlji in odšel brez besede.

Joku pa je ob priliki le rekel:

"Vsaj za gmajno se postavi! Ti si gospodar in ne Liza!"

Jok pa je zmignil z rameni in se nasmehnil: "Meni je vseeno, nekako bodo že napravili."

Že od nekdaj se ni brigal za nič drugega kakor za delo, ki so mu ga nalagali drugi, zadnje čase pa mu tudi za to ni bilo več. Najrajši je posedal v hlevu pri svojih kravah in se pogovarjal z njimi na glas.

"Liša, vidiš, tako je zdaj pri nas!" je govoril nekega dne, ko je bilo v hlevu že tako temno, da je komaj razločil ob sebi Lišo, ki je ležala mirno na tleh in prežvekovala. Sedel je v jaslih, jo čakal po temenu in ji tožil svoje gorje.

"Vedeli so, da se imata Veronika in Tonč rada, pa jima niso pustili, da bi se vzela! Videli so, da nisem za ženitev, pa so me oženili. Oče so vedno pravili, da nisem za gospodarja, pa so mi dali grunt! Oče tudi niso bili za delitev, pa so gozdovi le razdeljeni! Brata imam, ki bi mi moral pomagati, pa je proti meni! Ženo imam, rekla je pred oltarjem trikrat 'da', zdaj pa je vse to pozabila! Vse je narobe, Liša! Vse!"

Liši je godilo čohanje, obračala je glavo tako, da ji je bilo še prijetneje.

"Naj bi Liza ostala tam pod Pohořjem, saj ni za kmetijo in tudi ne za ženo!" je tožil Jok dalje.

"Liša, še pomniš tiste čase, ko je stalo poleg tebe pet krav? Zdaj pa stoji še Rdečka, tam v kotu pa samo Luca, včasih pa smo imeli po tri konje. Vidiš, tako je! Ni prav, kakor je zdaj pri nas!"

Utihnil je. Liša je težko soplja. Luce pa skoraj ni bilo čuti. Teliček v drugem kotu se je premetaval, najbrže ga je begal Jovok glas. Popolnoma se je že stemnilo.

Jok se je že od nekdaj rad pogovarjal z živino. Ljudje ga niso poslušali; če so ga pustili, da jim je kaj povedal, so se mu smejali. Od mladih nog je spal v hlevu. Tam v kotu na odrnco je bilo njegovo ležišče. Hlev je bil njegov pravi dom in živina njegovi najljubši prijatelji. Po poroki se je težko navadil na posteljo. Zadnje čase pa je spet marsikatero noč prebil med svojo živino. Tudi tokrat se je zavlekel na odrnec.

(Dalje prihodnjtj)

POUNDING NAZIS NEAR NISSORIA

COVERING AN INFANTRY ADVANCE, a Canadian gun crew works in shorts as they lay down a heavy barrage on Nazi positions near Nissoria, Sicily. These men and other Allied gunners hurled 16,000 shells in two hours on a square mile area.

le tu pa tam iz kakega daljnega mesta. Irma je ostala pri očetu sama, izkusila pomanjkanje in slednjič je ušla. Dobila je službo in si najela sobo.

Kako dobro se je počutila v svoji sobi! Razmišljala je lahko po mili volji, brala in se vdejala bolestinemu čustvovanju. Pogledala se je v zrcalu: na obrazu so bila zapisana leta, telo ji je bilo vzorelo. Še je bila prikupna, a njena lepota ni bila več deklisko sveža. Bolj kot kdaj prej je razmišljala, z boleščjo je se enkrat preživljala vse svoje resnične in namišljene ljubezni. Zgledala je moškega, ga prodira s pogledom do dna in želela biti njegova. Dni in mesece je mislila nanj, vzdihovala, zasledovala njegove korake... Igrala je nesrečno zaljubljenost in gojila misel na samomor. V svojih mislih je znova doživela stokratno smrt, a znova oživela v namišljeni sreči. Na hjeni mizi je stala slika filmskega igralca Rudolfa Valentina. V samotnih večerih, ko je trkal na okna dež, je to sliko strastno pritiskala na svoja usta.

Spoznala je Emila in se mu približevala s pogledi in z besedami. Prvi hip ji ni bilo do resnične ljubezni. "Tako majhen je, s ptičjim obrazom!" si je dejala. "Kako smešen je ptič, če si natakne napčnike!" In se smejala. Njegove roke, ki so v trepetu, da bodo zavrnjene, posikale njene, so imele dolge, tenke prste. Njegove besede so bile smešne, jecljajoče... "Ženska ljubezen je srebro in solze..." O, Rodolfo Valentino! Kako lepo govore Arabci skozi njegova usta!

Jesenskega večera, ko je me-

sec svetlo sijal, se je ponudil Emil, da spremlja Irmo do stanovalja. Zašla sta iz mesta na samotno pot. Vsa pokrajina je bila oblita s skrivnostno lučjo. Lepota je prodira v dušo, beseda je onemela. Irma se je na tistem hudovala: "Zakaj ta človek ne govori?" Emil je navajal stihne neke Županičeve pesmi: "Razpela se je svetla noč nad črno pokrajino..." Irma lastnim ušesom ni verjela. Emil je nadaljeval, le tiše: "... kot šator svilnat plahutajoč nad lju-bezno najino..." Irmi se je zdelo, da ne hodi ob nji Emil, ampak Rodolfo Valentino. Zrla ga je v filmu: svetla mesečna noč, prelestni gaj južne Španije, ona je odaliska, ogrnjena v tanci. Njegove besede so sladka pesem, objame jo, a ona se mu nagne v naročje in zamiži...

Ko je odprla oči, je videla Emila, ki je stal poleg nje in se oziral v polni mesec. Razhudila se je: "Vi, človek, če govorite ženski take besede..." Udarila je z nogo ob cesto. Obrnila se je in zbežala. Emil je s povešeno glavou hitel za njo, ni je mogel dohiteti.

Irma je odslej pogosteje mislila na Emila kot prej. Tiste dni se je bil prikazal Lenart. Ni bil lepoteč, a je napravil prvi hip nenavaden vtis nanjo. Vse, kar je opazila na njem, se je tako vtisnilo v njo, da ni zbledelo že v hipu, ko ga ni imel več pred seboj. Spočetka se je igrala Irmina misel z njim le za zabavo. Ko je začel odgovarjati njenim pogledom, je opazila, da vidi na sleherni stvari njegov obraz. Dotik njegove roke je vplival nanjo ko električni tok, ob poljubu je gorela po vsem telesu. Spoznala je, da brez prestanka

WAR STAMPS

Razni mali oglasi
DEKLE za šivanje kožuhov
Dobra plača. Vprašajte na 36
W. 26th St.

ZENSKJE
za
ČIŠČENJE
URADNIH
PROSTOROV
stare 18 do 48 let
za delo
od
6:00 P. M.
do
2:30 A. M.
48 ur na teden
53c na uro
Čas in pol za nadurno de
Povišanje plače po šestih
mesečih
Oglasite se na:
EMPLOYMENT OFFICE
CHICAGO
UNION STATION
516 W. Jackson
POŠTNA UPRAVA
šali vsled vojnih razmer smanj
delo in zamude s preuredbo na
vov. Vsek naslov v večjih me
ima namreč sedaj še posebno iz
ko, ki pismonošu pove, v kater
kraju se tistovnik nahaja.
Naslovite v bodoče vsa pisma:
PROSVETA
2857 S. Lawndale Ave.
Chicago 23, Illinois
Ali ste naročili na dnevn
"Prosveto"? Podprajte svoj li

Razni mali oglasi
JANITOR-HIŠNIK
Čisto, lahko delo na severni strani.
Kličite Albany 4404
ZENSKJE ZA ŠIVANJE USNJEVIH
JAKETOV
3352 Montrose. Independence 7770

ZENSKJE
ZA DNEVNO DELO
8:15 do 5:00 P. M.
NOČNO DELO
5:30 do polnoči
SE NE ZAHTEVA
SKUŠNOSTI
Lahko vezniško delo
in
razpošiljanje pošte
Atraktivna plača od kosa
Vprašajte za Miss Fields
THE REUBEN H.
DONNELLEY CORP.
350 E. 22nd Street

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!
TISKARNA S.N.P.J.
sprejema vsa
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice,
časnike, knjige, koledarje, letake itd. v
slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem,
angleškem jeziku in drugih...
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerno, unikatno delo prve vrste
Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

BOOKS BY
LOUIS ADAMIC
Cradle of Life.....\$2.50
From Many Lands..... 3.50
Grandsons..... 2.50
Laughing in the Jungle... 3.00
My America..... 3.75
Native's Return..... 2.75
Two-Way Passage..... 2.50
What's Your Name?..... 2.50
Order from
Proletarec
2301 South Lawndale Avenue
Chicago 23, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO
Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in
prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini.
List Prosveta stane za vno omaka, za štiri ali pet članov \$1.50 za
eno leto naročnina. Ker pa člani še plačujejo pri anketu \$1.20 za
tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči,
da je list predrag za štiri SNPJ. List Prosveto je vaše lastnina in
gotovo je v vsaki družini vedno, ki bi rad čital list vsak dan.
Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član
SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list
tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno
naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista,
in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne
stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.
Cena listu Prosveta je:
Za Zdrav. države in Kanado \$6.00 Za Cloro in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in..... 4.00 1 tednik in..... 6.50
2 tednika in..... 7.00 2 tednika in..... 11.00
3 tednike in..... 9.50 3 tednike in..... 15.00
4 tednike in..... 12.00 4 tednike in..... 17.50
5 tednikov in..... 15.00 5 tednikov in..... 21.00
Za Evropo je..... \$9.00
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali
Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.
PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.
Priročeno pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$.....
Ime..... Čl. družine št.....
Naslov.....
Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sosednih
članov moje družine:
1)..... Čl. družine št.....
2)..... Čl. družine št.....
3)..... Čl. družine št.....
4)..... Čl. družine št.....
5)..... Čl. družine št.....
Mesto..... Država.....
Nov naročnik..... Star naročnik.....

Gospodična Irma
France Bevč
10.
Irmina vzgoja je bila površna. Oče je bil stražnik, pozneje policijski agent. V službi je bil atrog, a doma popustljiv. Izmed njegovih štirih hčera je bila Irma najmlajša. Včasih se je iz nezadostnega vzroka vrgla na tla, bila z nogama in se penila. Jedla je celo omet in pesek, da so ji krvavele ustnice. Mati je bila umrla pred vojno, starejša izmed sestra se je bila poročila. Irma je bila do vojne odrasla holi, ni se več metala po tleh, ne jedla ometa. Postala je bolestin občutljiva, nezadovoljna; sanjarila je.
Vojno dobo je preživela v begunskem taborišču. V bednem življenju nezadovoljnih, od doma odtrganih ljudi je postala še bolj čudna. Zrasla je v deklo. Domišljala si je, da je grda, marsikatero noč je preplakala radi tega. Nekdo je srečala rjavega, slokega mladeniča. Nasmehnil se je in jo nagovoril, naslednji dan ji je povedal, da je lepa. Ona mu je verjela. V tega mladeniča se je zaljubila, ne da bi

videla njegove plitvosti, ne da bi bila opazila, kako dvori slednji ženski. Bila mu je hvaležna, da se je ozrl na njeno mladost, odkril njeno lepoto in jo osrečil.
Če bi vprašali Irmo, kakšno je bilo v tistih dneh njeno življenje, bi ne mogla povedati. Vse se je vršilo kot v sanjah, v megli, v času majnic, med petjem ptic. Bili so dnevi omame in ljubezenske pijanosti.
Nekega dne v jeseni se je bila prebudila iz omame. Lepega fanta ni bilo več. Vzela ga je bila noč, bolnišnica ali bojno polje. Ležala je na postelji, na katero ni bila sama legla. Imela je strašen občutek po telesu, ogabno v želodcu in v ustih. Okrog nje so stali ženske in jo zrlje z radovednimi, zasmešljivimi očmi. "Še je živa! Kaj takega ne bo poizkusila več!" Mrzlično so jih utripale trepalnice, polagoma se je prebujala v spomin. Zdravnik z dolgo, belo brado je stal poleg nje in ji tipal žilo. "Čemu ste pili lizol?" Z rokama si je zakrila obraz: "Otroka bom imela!" Zdravnik je zmajal z glavo: "Domišljaj!" Ženske so se zasmejale. Zasmejal se je tudi zdravnik v sivo brado. Irma je zajokala.
V mukah razbolelih misli je

Irma preživela zadnje dni begunstva. Vrnili so se v domovino. Oče je dobil službo kot bančni sluga. Irma se je slednjič umirila. Bila je še mlada, a sama sebi se je zdela neznanostara, izmučena. Spomin na rjavega, slokega mladeniča je bil za vedno izbrisan v njenem srcu. Vse dni je srečavala častnike, goreče poglede, kodraste lase. Predstavil se ji je črnolasec in ji govoril v tujem jeziku lepe, omamne besede. Trikrat ga je zavrnila na cesti, četrtrič se je sama ozrla po njem. "Arnaldo!" Obljubljal ji je raj na zemlji. Ona ni bila več tista Irma kot nekdaj, da bi verjela brezplodnim sanjam. Vprašala je: "Arnaldo, moj dragec, kdaj bo najina poroka, kakšen je dom, v katerega me popelješ?" In Arnaldo, sentimentalni mladik romanov Karoline Invernizio, je postal nenadoma sirov. Brez ovinkov ji je odgovoril: "To si mi morala takoj reči, Irma, da bi ne izgubljala časa s teboj." Vse lepe besede so s tistim trenutkom izpuhtele v nič.
Tako se je končala Irmina druga ljubezen. Medtem se je bila poročila njena druga sestra, tretja je ušla z nekim častnikom v tuje kraje in je pisala